

Asia: VN/3218/2018

Lausuntopyyntö Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnoksista ja niiden ympäristöselostuksista

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleiset kommentit - Allmänna kommentarer

Fingrid Oyj kiittää mahdollisuudesta lausua Ruotsin merialuesuunnitelmista ja niiden ympäristöselostuksista.

Fingrid omistaa ja vastaa Suomen sähkönsiirron kantaverkosta sekä suurjännitteisistä sähköverkon rajasiirtoyhteyksistä. Suomen ja Ruotsin välillä on nykyisin maanpäälisiä avojohtoyhteyksiä Lapissa sekä merenalaisia tasasähkökaapeliyhteyksiä Raumalta Ruotsiin.

Parhaillaan Fingrid suunnittelee yhdessä Ruotsin kantaverkosta vastaavan Svenska Kraftnätin kanssa uusien maiden välisten sähkönsiirtoyhteyksien rakentamista.

Suunnitteilla on vuoteen 2025 mennessä rakentaa uusi 400 jännitteinen avojohtoyhteys (RAC3) Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin välille, lisäksi suunnitteilla on uusi suurjännitteinen kaapeliyhteys Suomen ja Ruotsin välille.

Yhtiömme pitää tärkeänä, että Ruotsin merialuesuunnitelmat mahdollistavat Suomen ja Ruotsin välisten nykyisten rajasiirtoyhteyksien tarkastuksen, huollon ja korjauksen sekä myös uusien sähkönsiirtoyhteyksien rakentamisen. Lisäksi näemme tärkeänä että Fingridin ja SvK:n riittävän osallistumisen merialuesuunnitteluun em. näkökohtien varmistamiseksi niin Suomessa kuin Ruotsissakin.

Tätä lausuntoasiaa Fingridissä hoitaa Aki Laurila aki.laurila@fingrid.fi 030 395 5135.

2. Kommentit Pohjanlahden merialuesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen - Kommentarer till Förslag till Havsplan för Bottniska viken samt till miljökonsekvensbeskrivningen

-

3. Kommentit Itämeren merialuesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen - Kommentarer till Förslag till Havsplan för Östersjön samt till miljökonsekvensbeskrivningen

-

4. Kommentit Pohjanmeren (Skagerrak/Kattegat) merialuesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen - Kommentarer till Förslag till Havsplan för Västerhavet samt till miljökonsekvensbeskrivningen

-

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[Lausunto Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnoksista ja niiden ympäristöselostuksista.pdf](#)

Kivioja Marjaana
Fingrid Oyj

Asia: VN/3218/2018

Lausuntopyyntö Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnoksista ja niiden ympäristöselostuksista

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleiset kommentit - Allmänna kommentarer

Merialuesuunnitteluluonnoksessa on huomioitu ammattikalastus rakentavalla tavalla. Erityisesti eteläinen Selkämeri on tärkeä suomalaiselle troolikalastukselle. Suomen kalastuksella on pääsy Ruotsin 4 mpk:n rajaan saakka ja tämä huomioitava kaikessa suunnittelussa. Suomen kalastuksen intressit on turvattava. Suomen silakan ja kilohailin troolikalastukselle on myönnetty kestävän kalastuksen MSC-sertifikaatti kesäkuussa 2018.

Energiantuotanto (merelliset tuulivoimapuistot), hiekanotto ja uudet/laajennetut suojelualueet voivat haitata ammattikalastuksen harjoittamista. On myös huomioitava, että kalastusalueet voivat muuttua ajan kuluessa. Kalastukselle on siksi varattava riittävän suuret alueet.

2. Kommentit Pohjanlahden merialuesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen - Kommentarer till Förslag till Havsplan för Bottniska viken samt till miljökonskvensbeskrivningen

Katso kohta 1.

3. Kommentit Itämeren merialuesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen - Kommentarer till Förslag till Havsplan för Östersjön samt till miljökonskvensbeskrivningen

Katso kohta 1.

4. Kommentit Pohjanmeren (Skagerrak/Kattegat) merialuesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen - Kommentarer till Förslag till Havsplan för Västerhavet samt till miljökonskvensbeskrivningen

Ei lausuttavaa.

Jordas Kim
Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry

Asia: VN/3218/2018

Lausuntopyyntö Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnoksista ja niiden ympäristöselostuksista

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleiset kommentit - Allmänna kommentarer

Trafiksäkerhetsverket (Trafi) tackar för möjligheten att ge ett utlåtande om utkastet till havsplaner och miljöbedömningar för Sverige.

Trafi konstaterar att Trafi har inget att anmärka på utkastet.

2. Kommentit Pohjanlahden merialuesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen - Kommentarer till Förslag till Havsplan för Bottniska viken samt till miljökonsekvensbeskrivningen

-

3. Kommentit Itämeren merialuesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen - Kommentarer till Förslag till Havsplan för Östersjön samt till miljökonsekvensbeskrivningen

-

4. Kommentit Pohjanmeren (Skagerrak/Kattegat) merialuesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen - Kommentarer till Förslag till Havsplan för Västerhavet samt till miljökonsekvensbeskrivningen

-

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[Trafiksäkerhetsverkets utlåtande.pdf](#)

Laatikainen Riitta
Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi

Asia: VN/3218/2018

Lausuntopyyntö Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnoksista ja niiden ympäristöselostuksista

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleiset kommentit - Allmänna kommentarer

År 2014 godkände EU direktiv 2014/89 gällande etablerandet av ett gemensamt regelverk för havsplanering (Maritime Spatial Planning "MSP") i Europa. Rederierna i Finland "RIF" har vid dagens datum getts möjlighet att kommentera de påbörjade havsplaneringprocesserna för uppnående av ekologiska, ekonomisk och sociala målsättningar i Estland, Finland, Sverige och på Åland. EU direktivet föreskriver att medlemsländerna skall presentera sina färdiga havsplaner år 2021.

För tillfället har RIF ingen samordnad position med sina Europeiska broderföreningar eftersom ärendet endast varit upp till kännedom i vår europeiska takorganisation ECSA. RIF inser dock mervärdet av ett gemensamt direktiv för gemenskapens alla havsområden. RIF understryker dock att direktivet på intet sätt får vara i konflikt med UNCLOS konventionen om fri rörlighet på internationellt vatten. RIF poängterar också vikten av att de etablerade fartygsfarlederna med sina av IMO godkända trafiksepareringszoner skall utgöra stommen för all havsplanering. RIF motsätter sig inte utredningar av nya trafikstråk förutsatt att detta sker i IMO:s regi och att det inte har någon negativ effekt på de etablerade trafikstråken. Övriga aktiviteter i ländernas s.k. exklusiva ekonomiska zoner "EEZ" kan med fördel anpassas till ifrågavarande direktiv. Genom en minimering av diverse hinder för sjöfarten kan EU:s havsplan bidra till en ökad sjösäkerhet vid fartygsnavigering.

Handläggningen i EU

Under beredningen av direktivet 2014/89 utformade DG Mare en metodologisk vägkarta för hur havsplaneringen kan bidra till att skapa hållbar tillväxt för maritima ekonomier. I utredningens konklusioner nämns bl.a. en ökning av fartygsstorleken, ökad short sea shipping "SSS" med EU-flagg genom ökad EU-intern handel samt en utbyggnad av offshore-anläggningarna till sjöss, särskilt "offshore" vindkraftverk.

I EU COM:s slutrapport som publicerades 14.4.2018 slår kommissionen fast att målsättningen med direktivet är att bidra med konkret information om hur havsplaneringen kan hjälpa medlemsstaterna att uppnå en hållbar tillväxt för sina maritima ekonomier. Praktisk vägledning hade konkret utarbetats för följande tre områden.

1) Hur man utvecklar en vision för sjöfarten som effektivt kan användas i havsplaneringen.

2) Vilken sorts kommande trender påverkar utvecklingen inom sektorn och hur påverkar de havsplaneringsprocessen?

3) Hur kan havsplaneringsmyndigheten följa upp om de är på rätt spår med sina havsplanerings målsättningar?

Några allmänna kommentarer till Sveriges förslag till Havsplan gällande samtliga havsområden.

- Påståendet på sida 11 i miljökonsekvensbeskrivningen, att sjöfarten bedöms öka med 50 % i Östersjön fram till 2030 är kraftigt i överkant. Enligt en utredning av Finska Meteorologiska institutet som behandlades på HELCOM Maritime mötet 6 - 8 september 2016 så konstateras det att sjöfartens transportarbete i hela Östersjön mellan åren 2006 och 2015 ökat med blygsamma 1,8% medan transportdistansen minskat med 2,6% (p.g.a. fartygens ökade kapacitet). Utvecklingen i Finland bekräftar den beskrivna trenden att tillväxten planat ut eftersom vår sjöburna utrikeshandels transport-prestation mellan åren 2008 och 2017 minskat med 2 %. På sid 88 uppger Havs- och vattenmyndigheten som källmaterial Trafikverkets prognos 2016 och en WWF:s pamflett från 2010. I dagsläget verkar det uppenbart att bägge källorna gjort grova missbedömningar. Detta leder dessvärre till att samtliga tabeller gällande sjöfartens miljö-belastningsutveckling i förslaget till Havsplan blir felaktiga.

- Vi reagerar också på att Havs- och vattenmyndigheten genomgående använder sig av det missvisande begreppet, "IMO:s svavelkonvention". Eftersom det inte finns någon närmare förklaring i ordlistan i kapitel 12 (sid 161-162) vad detta handlar om så föreslår vi att den rätta benämningen införs d.v.s. IMO:s MARPOL konventions bilaga VI. I denna bilaga regleras förutom sjöfartens svavelutsläpp även kväve-, växthusgas- och partikelutsläpp. EU har ett svaveldirektiv som speglar svavelkapitlet i MARPOL-konventionens bilaga VI.

- Gällande utsläppen av kväveoxider NOx konstateras genomgående i förslaget till Havsplan att dessa successivt ökar inom sjöfarten. Ingenstans nämns med ett ord IMO:s beslut att utnämna Östersjön och Nordsjön till NECA områden fr.o.m. 2021 vilket betyder att de s.k. Tier III bestämmelserna träder ikraft för nya fartyg. Enligt HELCOM:s utredning var sjöfartens kväveutsläpp på Östersjön år 2016 uppskattningsvis 13 500 ton (motsvarar ca 2-3 % av den totala kvävebelastningen). Då de nya NECA bestämmelsernas Tier III nivåkrav träder ikraft 1.1.2021 minskar nya fartygs kväveutsläpp med 85 – 95%.

- Vad beträffar utsläppen svaveloxider SO_x från sjöfarten uttrycker man en förhoppning att dessa skall minska. Enligt Finska Meteorologiska Institutets "FMI" utredning kan man redan konkret på basen av år 2015 mätresultat bevisa att dessa minskat med 88 %. Vi anser att detta är en synnerligen relevant uppgift och bör framgå i en Havsplan för en Östersjöstat.

- Som en aktör med Östersjön som vårt huvudsakliga verksamhetsområde är RIF förvånade över Havsmiljöinstitutets position på sid 67 att sjöfartens utsläpp av både växthusgaser och andra luftföroreningar lätt skulle gå att minska genom minskade hastigheter till sjöss? Detta s.k. "slow steaming" alternativ är något som används inom oceansjöfarten på rutten mellan Fjärran Östern och Nordeuropa. Detta koncept skulle vara direkt olämpligt för fartygstrafiken i Östersjön. Våra koncept är uppbyggda kring 24 eller 48 timmars non-stoptrafik, där samma fartyg under ett eller två dygn kan utföra en resa i både västlig och östlig/ syd och nordlig riktning. Också EU COM har uppmärksammat detta och klassat det aktuella rotationsupplägget som en logistisk ryggrad i sitt TEN-T "cross border" nätverk. Om fartyget ett visst klockslag har en garanterad kajplats, med tillgänglig stuveripersonal och den fortsatta transporten är schemalagd efter detta ser vi ingen idé i att slå sönder den intermodala transportkedjan som dessutom är strikt reglerad enligt olika vilotidskrav.

- RIF är också oförstående till konstaterandet på sida 151 att, "Samverkan mellan arbetet med Blå tillväxt och förbättrad miljö och hur dessa olika perspektiv ska förenas, framhålls i miljökonsekvensbedömningen som en utmaning".

I Finland har sjöklustret i sin havspolitiska vision nominerat fyra spetsområden som skall sam-verka för att den havspolitiska ekvationen skall gå ihop.

Skydd av den marina miljön + Maritim Industri och Produktion + Sjöfartslogistik = Hållbar blå utveckling.

RIF anser att ovannämnda formel bör utgöra grundpelaren för all Maritime Spatial Planning "MSP"

2. Kommentit Pohjanlahden merialuesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen - Kommentarer till Förslag till Havsplan för Bottniska viken samt till miljökonsekvensbeskrivningen

-

3. Kommentit Itämeren merialuesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen - Kommentarer till Förslag till Havsplan för Östersjön samt till miljökonsekvensbeskrivningen

-

4. Kommentit Pohjanmeren (Skagerrak/Kattegat) merialuesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen - Kommentarer till Förslag till Havsplan för Västerhavet samt till miljökonsekvensbeskrivningen

-

Widén Olof
Suomen Varustamot ry

Asia: VN/3218/2018

Lausuntopyyntö Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnoksista ja niiden ympäristöselostuksista

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleiset kommentit - Allmänna kommentarer

Suomen Tuulivoimayhdistys ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnoksista (Pohjanmeri, Itämeri ja Pohjanlahti). Lausunto on annettu pääsääntöisesti suomenkielisten tiivistelmien perusteella.

Merituulivoimavoima on tulevaisuudessa merkitykseltään kasvava energiantuotantomuoto, sillä teknologisen kehityksen myötä sen kustannukset laskevat nopeasti. Merituulivoimalla on vahvasti rajat ylittävä ulottuvuus, ja valtioiden yhdessä koordinoimista hankkeista on hyviä esimerkkejä esimerkiksi Tanskan, Ruotsin ja Saksan alueilta. Laajat, eri toimijoiden yhteiset hankkeet mahdollistavat kustannustehokkaan laajamittaisen merituulivoimarakentamisen avomerelle, joten asian painokas huomioiminen merialuesuunnitelmissa on tärkeää.

HUOMIOITA MERIALUESUUNNITELMALUONNOKSISTA

On kunnioitettavaa, että suunnitelmaluonnoksissa huomioidaan uusiutuvan energian hankinta kansallista etua palvelevana merkittävänä merialueen käyttömuotona, ja että merituulivoiman osalta myös positiivisia ympäristövaikutuksia on tuotu esille. Toisaalta, kunnianhimoisten merituulivoiman tuotantotavoitteiden saavuttaminen vaatii rohkeaa otetta alueiden varaamisessa energiantuotannon käyttöön.

On hyvä, että eri toimintojen ristiriitaiset tarpeet tarkastellaan rinnakkain, ja jätetään mahdollisuus esimerkiksi teknologisen kehityksen myötä muuttaa ensisijaisia käyttömuotoja esimerkiksi maanpuolustuksen tarpeista energiantuotantoon. Ensisijaisen toiminnon valitsemiselle kullakin alueella on jätettävä merkittävän paljon tapauskohtaista harkintaa, koska yleistason suunnitelmana

merialuesuunnitelmat eivät ole tarpeeksi tarkkoja osoittamaan tietyn alueen todellista soveltuvuutta esimerkiksi merituulivoimapuiston rakentamiseen.

On erittäin tärkeää, että suunnitelmissa huomioidaan merituulivoiman nopeasti kehittyvä teknologia ja laskeva kustannustaso. Rajoittavuuden sijaan merialuesuunnitelmien tuleekin olla lähestymistavaltaan sallivia ja mahdollistavia merituulivoiman osalta, sillä teknologinen kehitys voi jatkossa mahdollistaa rakentamisen myös sellaisiin kohteisiin, joihin rakentaminen ei ole mahdollista nykyistä teknologiaa käyttäen. Puhtaan energian tarve on jatkossa joka tapauksessa kasvava. On tärkeää, että Suomi ja Ruotsi koordinoivat merialueidensa suunnittelua toistensa ja Itämeren alueen maiden kanssa, jotta suunnitelmat jättävät mahdollisuuden rakentaa suuriakin merituulivoimakokonaisuuksia jopa talousaluevyöhykkeille, mahdollisesti uusien siirtoyhteyksien varrelle.

2. Kommentit Pohjanlahden merialuesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen - Kommentarer till Förslag till Havsplan för Bottniska viken samt till miljökonsekvensbeskrivningen

Pohjanlahden merialuesuunnitelmaluonnoksessa tuodaan esiin ehdotuksena merituulivoimaloille 10 km kategorinen etäisyys rantaviivasta kielteisten vaikutusten minimoimiseksi. Suomen Tuulivoimayhdistys haluaa korostaa, että sijaintiympäristöjen ja alueiden käyttötapojen vaihtelevuuden vuoksi tapauskohtainen huolellinen sijoituspaikka-arviointi on aina kategorisia etäisyyksiä parempi lähestymistapa. Merituulivoimassa etäisyys rannasta lisää verkkoliittynnän kustannuksia, eikä hankkeita tulisi pyrkiä kategorisesti sijoittamaan mahdollisimman kauas rantaviivasta. Vaikka Saksassa merituulivoimaa sijoitetaan talousaluevyöhykkeelle avomerelle, on Itämerellä tilaa myös lähemmäs rantaviivaa tapahtuvalle kehitykselle.

3. Kommentit Itämeren merialuesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen - Kommentarer till Förslag till Havsplan för Östersjön samt till miljökonsekvensbeskrivningen

Itämeren merisuunnitelmaehdotuksessa on huomioitu rajat ylittävä yhteistyö merituulivoiman osalta Tanskan, Saksan ja Puolan kanssa. Suomen Tuulivoimayhdistys toivoo, että sekä Ruotsin että Suomen merialuesuunnitelmissa tutkittaisiin ja tuotaisiin esiin mahdollisia sijaintikohteita myös Ruotsin ja Suomen välisille merialueille sijoittuville merituulivoimahankkeille, jopa talousaluevyöhykkeelle. Mahdollisten tulevien siirtoyhteyksien kulkureitit tulisi huomioida alueiden valinnassa. Siirtoreittien varrelta tulisi etsiä merituulivoiman tuotantoalueita, joille eri maiden toimijat voisivat rakentaa tuulipuistoja yhdeksi kokonaisuudeksi, kuten Itämeren lounaisosassa Kriegers Flakissa Saksan ja Tanskan talousvyöhykkeen tuntumassa (Ö285). Toisaalta, jos merialuesuunnitelmiin merkitään laajoja tuulipuistoalueita kauas rantaviivasta, olisi hyvä selvittää mahdollisen uuden valtakuntien välisen siirtoyhteyden sijoittumista samaan kokonaisuuteen. Maiden luvituskäytäntöjen erot tulee huomioida ajoissa, tai keskittää rakentaminen talousaluevyöhykkeille, joilla luvittaminen on suoraviivaisempaa.

Euroopan komission vetämän BEMIP (Baltic Energy Market Interconnection Plan) –aloitteen tarkoituksena on selvittää Baltian alueen merituulivoimapotentiaalia, siirtoverkkotarpeita,

energianhuoltovarmuutta ja Baltian alueen sähköverkkojen yhdistämistä Keski-Euroopan sähköverkkoon. BEMIP:issä tehty työ tulisi huomioida myös merialuesuunnittelussa energianhuollon osalta. Samoin EU-rahoituksella toteutetun Baltic InteGrid- projektin (<http://www.baltic-integrid.eu/>) arviot merituulivoimasta ja siirtoyhteyksien varrelle sijoitetuista merituulivoimapuistoista (meshed grid) kannattaa huomioida aluesuunnittelussa.

4. Kommentit Pohjanmeren (Skagerrak/Kattegat) merialuesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen - Kommentarer till Förslag till Havsplan för Västerhavet samt till miljökonsekvensbeskrivningen

-

Mikkonen Anni
Suomen Tuulivoimayhdistys ry

Asia: VN/3218/2018

Lausuntopyyntö Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnoksista ja niiden ympäristöselostuksista

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleiset kommentit - Allmänna kommentarer

Ympäristöministeriö on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriöltä lausuntoa Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnoksista ja niiden ympäristöselostuksista. Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja pyytää huomioimaan Liikenneviraston lausunnossa esitetyt kommentit.

2. Kommentit Pohjanlahden merialuesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen - Kommentarer till Förslag till Havsplan för Bottniska viken samt till miljökonsekvensbeskrivningen

-

3. Kommentit Itämeren merialuesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen - Kommentarer till Förslag till Havsplan för Östersjön samt till miljökonsekvensbeskrivningen

-

4. Kommentit Pohjanmeren (Skagerrak/Kattegat) merialuesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen - Kommentarer till Förslag till Havsplan för Västerhavet samt till miljökonsekvensbeskrivningen

-

Klemola Vilja
Liikenne- ja viestintäministeriö

Asia: VN/3218/2018

Lausuntopyyntö Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnoksista ja niiden ympäristöselostuksista

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleiset kommentit - Allmänna kommentarer

Liikenneviraston puolesta seuraavat kommentit:

Merialuesuunnitelma on selkeästi laadittu, ja se antaa selkeän kuvan merialueille suunnitelluista käyttömuodoista. Erilaisten käyttömuotojen vaikutuksia on arvioitu riittävällä tasolla suunnitteluvaihe huomioiden. Pidämme tärkeänä, että jatkossa suunnitelman vaikutuksia arvioitaessa kiinnitetään huomiota sellaisiin rajat ylittäviin vaikutuksiin, jotka voivat suoraan tai epäsuorasti kohdistua merenkulkuun. Voiko joihinkin toimintoihin liittyä ympäristöonnettomuuksien riskiä? Selvityksessä olisi hyvä arvioida myös tätä näkökohtaa ja tuoda esiin, voiko sillä olla rajat ylittäviä vaikutuksia.

Suomen ja Ruotsin välisen linjaliikenteen toimintaedellytykset on syytä ottaa huomioon harkittaessa mahdollisia uusia meriliikennettä koskevia rajoitusalueita tai suojelualueita, joissa kulkee Suomen ja Ruotsin välistä linjaliikennettä. Esimerkiksi 24-tunnin nonstop-liikennöinti kulkee jo nykyisellään tiukalla aikataululla, jonka johdosta uudet meriliikenteen rajoitukset voivat vaikuttaa oleellisesti ko. liikennöintimallin toimintaedellytyksiin. Suomen ja Ruotsin välillä kulkeva linjaliikenne on huomioitu myös Euroopan mittakaavassa, sillä Turku-Tukholma-merireitti on osa ydinreittiä EU:n Merten moottoritie -ohjelmassa.

2. Kommentit Pohjanlahden merialuesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen - Kommentarer till Förslag till Havsplan för Bottniska viken samt till miljökonskvensbeskrivningen

-

3. Kommentit Itämeren merialuesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen - Kommentarer till Förslag till Havsplan för Östersjön samt till miljökonskvensbeskrivningen

Suunnitelmaan sisältyy selvitysalueita Gotlannin lähellä, joissa merenkulun ja luonnonsuojelun edut törmäävät. Noissa selvityksissä on syytä ottaa huomioon mahdollisen alusten reittimuutosten vaikutukset myös kolmansien maiden merikuljetuksiin, koska reittimuutokset pidentäisivät kuljetusmatkoja mm. Suomesta.

4. Kommentit Pohjanmeren (Skagerrak/Kattegat) merialuesuunnitelmaluonnokseen ja ympäristöselostukseen - Kommentarer till Förslag till Havsplan för Västerhavet samt till miljökonsekvensbeskrivningen

-

Sirén Topi
Liikennevirasto

Miljöministeriet
kirjaamo@ym.fi

Ref.: Havsplaner för Sverige - miljökonsekvensbedömning

UTLÅTANDE GÄLLANDE DE SVENSKA HAVSPLANERNA OCH DERAS MILJÖKONSEKVENSBEDÖMNINGAR

Geologiska Forskningscentralen (GTK) tackar för möjligheten att yttra sig gällande de av Miljöministeriet distribuerade Svenska havsplanerna (Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet) och miljökonsekvensbedömningar av dessa.

GTK har bekantat sig med havsplanerna och miljökonsekvensbeskrivningarna, tagande i hänsyn Esbokonventionen och de gränsöverskridande miljökonsekvenser som verkställandet av planerna kan innebära enligt ovan nämnda beskrivningar.


Enligt framlagda analyser har de utvärderade sektorernas bedrivande och utveckling ringa direkta eller indirekta miljöeffekter. Av de sektorer som ligger inom GTK:s verksamhetsområde är det närmast grus- och sandutvinning samt havsbaserad energiutvinning som kan antas ha miljöeffekter.

Vad gäller grus- och sandutvinning, finns det inga konkreta planer på sådan verksamhet i vattenområden nära Finland, men i havsplanen finns sandutvinning med som mest lämplig användning i ett område i norra Bottenviken. Utvinning av sand i utpekat område sker endast på transportbotten nedanför den fotiska zonen och en naturlig återförsel av sand sker kontinuerligt i området (Havs- och vattenmyndigheten, 2018). Här innebär havsplanen en liten negativ miljöeffekt för den marina miljön (fysisk förlust och fysisk störning) men effekten bedöms vara av lokal betydelse." Gränsöverskridande miljökonsekvenser kan även i så fall räknas som obefintliga eller mycket ringa.

Vad gäller havsbaserad energi och de fasta installationerna som dessa innebär, är det främst byggandet av dylika konstruktioner som kan åstadkomma gränsöverskridande miljökonsekvenser. Även då är sannolik miljöpåverkan kortvarig, och då sådana konstruktioner främst byggs på hårda bottnar, är risken för omfattande suspension och borttransport av fint sedimentmaterial liten.

Generellt kan man konstatera att havsplanerna är väl sammanställda med hjälp av expertis från behövliga sakkunnigorganisationer.

GTK anser att planerna är väl formulerade då det gäller de utvärderade sektorer, som faller inom GTK:s verksamhetsområde, och bifaller med analyserna i miljökonsekvensbeskrivningarna gällande de samma. GTK rekommenderar godkännande av de Svenska havsplanerna.



Petri Lintinen

Direktör, projekt och kunder



Henry Vallius

Specialforskare, Enheten för Maringeologi

Museovirasto
PL 913
00101 Helsinki

Asiakirjan nimi: Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnokset ja niiden
ympäristöselostukset
Asiakirjan päivämäärä: 10.09.2018
Diaarinumero: MV/9/00.04.01/2018
Asiakirjan tunnus / Docid: 161247
Asiakirjan allekirjoittajat: Intendentti, Sallamaria Tikkanen, Esittelijä, 10.9.2018 15:17:54, C=FI
Osastonjohtaja, Mikko Härö, Päättäjä, 10.9.2018 15:29:31, C=FI
Tarkistesumma: mvYfwWP4kKNwmQwzS0uC0K2gS8w=

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu Museoviraston sähköisessä tietojärjestelmässä. Lisätietoja
Museoviraston kirjaamosta (0295 33 6000, kirjaamo@museovirasto.fi)



Lausunto

10.09.2018

MV/9/00.04.01/2018 1 (6)

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite VN/3218/2018

Asia **Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnokset ja niiden ympäristöselostukset**

Ympäristöministeriö pyytää Museoviraston lausuntoa otsikon asian kuulemisvaiheesta. Museovirasto lausuu aiheesta merellisen ja vedenalaisen kulttuuriperinnön sekä merellisten maisemien osalta, keskittyen erityisesti suunnitelmaluonnoksiin.

Virasto lausuu kolmesta suunnitelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksista vain niiden kahden alueen osalta, joilla on yhteistä merirajaa Suomen kanssa. Nämä alueet ovat Perämeri (Pohjanlahti ruotsalaisissa asiakirjoissa) ja Itämeri. Perämeren alueet ovat: Perämeri, Selkämeren pohjoisosa ja Merenkurkku sekä Selkämeren eteläosa. Itämeren alueet ovat: Itämeren pohjoisosa ja Merenkurkun eteläosa, Itämeren keskiosa, Itämeren kaakkoisosa, Itämeren eteläosa sekä Itämeren lounaisosa ja Öresund. Lausunnon ulkopuolelle jää Ruotsin länsirannikon suunnitelma, joka kattaa alueet Skagerrak/Kattegat.

Taustaa ja yleistä Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnoksista ja niiden ympäristöselostuksista

Ympäristöministeriö on vastaanottanut Ruotsin ympäristöviranomaiselta ilmoituksen Ruotsin merialuesuunnitelmien Perämeri (Pohjanlahti), Itämeri ja Skagerrak/Kattegat laadinnasta ja niiden ympäristöselostuksista. Merialuesuunnittelulla edistetään merialueen tehokasta ja kestävästä käyttöä. Merialuesuunnitelmassa sovitetaan ja osoitetaan meren eri alueiden sopivimpia käyttömuotoja. Merialuesuunnitelmaluonnokset on laatinut Ruotsin meri- ja vesivirasto.

Ympäristöarvioinnissa sovelletaan YK:n Euroopan talouskomission yleissopimukseen valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista (Espoon sopimus, E/ECE/1250, SopS 67/1997) liitettyä strategista ympäristöarviointia koskevaa pöytäkirjaa (SopS 69/2010). Sopimuksen perusteella Suomen viranomaisilla, asukkailla ja yhteisöillä on mahdollisuus esittää mielipiteensä suunnitelmaluonnoksista ja ympäristöselostuksista.

Ruotsin merialuesuunnitelmien luonnokset kattavat talousvyöhykkeen ja aluevedet alkaen yhden merimailin (1852 metriä) päästä Ruotsin peruslinjasta. Suunnitelmat eivät koske yksityisiä vesialueita. Ne kattavat meren, merenpinnan yläpuolella olevan tilan, merenpohjan sekä sen sisustan. Kartat on esitetty suuripiirteisellä mittakaavalla 1:700 000 - 1:1 000 000.

Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnokset esitetään teksteinä ja karttoina. Suunnitelmakartalla on osoitettu merialueen sopivin käyttömuoto, kuten ammatikalastus, merenkulku ja energiantuotanto. Kartalle on merkitty alueet, joilla tulee kiinnittää erityistä

huomiota luonnonarvoltaan merkittäviin alueisiin ja maanpuolustuksen näkökohtiin. Luonnoksissa esitellään myös eri käyttömuotojen yhteensovittamisen tapoja. Kartoilla näkyvät käyttömuodot on arvioitu sopivimmiksi käyttömuodoiksi ja ne ovat etusijalla muihin käyttöihin verrattuna. Muut käyttömuodot alueella tulee sopeuttaa mainittujen käyttömuotojen edellytyksiin ja tarpeisiin. Monissa tapauksissa mahdollistetaan useita käyttäjiä, joille annetaan etusija verrattuna mainitsematta jätettyihin käyttömuotoihin. Määriteltyjen käyttömuotojen yhteensovittaminen katsotaan mahdolliseksi. Niitä voidaan kuitenkin joutua mukauttamaan toisiinsa. Arvio siitä, että yhteensovittaminen on mahdollista, merkitsee niissä tapauksissa, joissa jokin käyttömuodoista perustuu kansallisen edun vaatimukseen, alustavaa arviointia siitä, että kansalliselle edulle ei ole vaarassa aiheutua merkittävää vahinkoa.

Eri käyttömuotoja tarkastellaan lisäksi muun muassa ekosysteemipalveluiden kannalta sekä arvioidaan käyttömuotojen ympäristövaikutuksia, taloudellista, ekologista ja sosiaalista kestävyyttä ja maan ja meren vuorovaikutusta.

Ruotsissa merialuesuunnitelmiin liittyvät vuoropuhelut käynnistyivät 2015. Vuosina 2016 - 2017 tehtiin selvitys suunnittelua varten ja tänä vuonna on käynnistynyt virallinen kuuleminen. Merialueiden suunnitelmaluonnokset jätetään hallitukselle joulukuussa 2019.

Huomioita merellisestä ja vedenalaisesta kulttuuriperinnöstä sekä maisemista Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnoksissa ja niiden ympäristöselostuksissa

Ruotsin kolme merialuesuunnitelmaluonnosta perustuvat erilaisiin käyttömuotoihin joihin liittyy arvoja, jotka ovat tärkeitä käyttömuodolle ja joille muilla käyttömuodoilla ei saa olla kielteistä vaikutusta. Käyttömuotoja ovat houkuttelevat elinympäristöt, energiantuotanto, maanpuolustus, yleinen käyttö, luonto, hiekanotto, merenkulku, meriliikenteen selvitysalue ja ammattikalastus. Lisäksi karttamerkinnöillä määritellään esimerkiksi maapuolustuksellisia intressejä tai luonnonarvoiltaan merkittäviä alueita.

Merialuesuunnitelmaluonnoksissa kulttuuriympäristö on liitetty käyttömuodon houkuttelevat elinympäristöt -kokonaisuuteen. Tähän ihmislähtöiseen käyttömuotoon sisältyvät myös ulkoilualueet, luonnonympäristöt ja matkailu. Houkuttelevissa elinympäristöissä ihmiset viihtyvät oli kyse sitten asumisesta, työskentelystä tai virkistyksestä. Ne myös tuottavat hyvinvointia ja lisäävät terveyttä. Näiden elinympäristöjen kehitykselle asetetaan tavoitteeksi hyvien ulkoilu sekä luonnon- ja kulttuurielämyksien takaaminen. Yleisölle tulee varmistaa mahdollisuus käyttää aluetta ja täten hyödyntää alueen luonto- ja kulttuuriarvoja. Arvokkaat luonnonalueet ja kulttuuriympäristöt tulee säilyttää nykyiselle ja tuleville sukupolville. Käyttö perustuu Ruotsin ympäristölainsäädäntöä kokoavan ympäristökaaren mukaisesti kansallisesti merkittäviin alueisiin. Houkuttelevien elinympäristöjen suunnittelutavoitteessa korostetaan meriympäristön hyvää tilaa, kestävää kehitystä ja hyvien olosuhteiden luomista aluekehitystä varten. Kulttuuriperinnöllä nähdään myös identiteettiä rakentava arvo.

Museoviraston mielestä houkuttelevat elinympäristöt -käyttömuoto merialuesuunnittelun yhteydessä on sekä terminä, kuvailultaan ja suunnittelutavoitteiltaan varsin onnistunut. Erilaista kulttuuriperintöä sekä muitakin kulttuuritoimintoja pidetään tunnetusti alueiden vetovoimaisuutta lisäävinä tekijöinä. Myös luonnon ja kulttuuriympäristön suojelu ja niihin liittyvä kestävä virkistys- ja hyvinvointikäyttö sekä matkailu on luontevaa linkittää toisiinsa. Oleellista alueiden kulttuuriperintöön pohjautuvassa kehityksessä ja toiminnassa on tunnistaa alueiden ominais- ja erityispiirteet sekä vahvistaa niiden säilymistä ja uuttakin tulkintaa.

Ruotsin suunnitelmaluonnoksissa erilaisten toimintojen ja käyttömuotojen yhteensovittamista avataan esimerkeillä. Esimerkiksi käyttömuodot houkuttelevat elinympäristöt (mukaan lukien kulttuuriperintö), maanpuolustus, ammattikalastus ja merenkulku voidaan useissa tapauksissa sovittaa yhteen ainoastaan pienillä mukautuksilla

ilman ongelmia. Näiden käyttömuotojen välillä saattaa olla jopa synergia vaikutuksia. Kulttuuriperinnön osalta todetaan, että ammattikalastus ja merenkulku ovat usein osa maisemaa, jota arvostetaan alueilla, joilla on houkuttelevia elinympäristöjä. Näin esimerkiksi silloin, kun kalastus on ollut rannikkoyhteisöjen kehittämisen perusta, tai kun merenkulkua tarvitaan asumiseen ja matkailuelinkeinona.

Museovirasto näkee, että merenkulku, (ammatti)kalastus ja maanpuolustus ovat osaltaan synnyttäneet merellisiä kulttuuriympäristöjä ja maisemia. Kestävästi toteutettua meriliikennettä tarvitaan merialueiden arjessa ja sä sekä virkistyskäytössä. Sama koskee nykyaikaista ammattikalastusta sekä virkistyskalastusta. Täten näitä käyttömuotoja on hyvä ja syytäkin yhdistää.

Vedenalaisen kulttuuriperinnön osalta Ruotsin suunnitelmaluonnoksissa todetaan, että sen yhteensovittaminen muihin toimintoihin vaatii enemmän mukautuksia. Myös Museovirasto korostaa, että ilman varhaista kulttuuriympäristön suojeluviranomaisten kanssa toteutettua yhteistyötä laivaväylät (ruoppaukset, potkurien turbulenssi), merenpohjassa tai lähellä sitä tapahtuva troolauus sekä maanpuolustus (esimerkiksi merialueiden ampuma-alueet) voivat vahingoittaa erityisesti vedenalaista kulttuuriperintöä. Sama koskee myös esimerkiksi tuulivoimaloita tai muita toimintoja, jotka muuttavat meren pohjaa. Riittäväällä kulttuuriperinnön huomioimisella voidaan kuitenkin yleensä sovittaa kulttuuriperinnön tarpeet muihin toimintoihin.

Suunnitelmaluonnoksissa ja ympäristöarvioinneissa esitellään perustietoa vedenalaisesta kulttuuriympäristöstä (muun muassa hylät ja veden alle jääneet kivikautiset asuinpaikat) sekä korostetaan Itämeren ainutlaatuisuutta vedenalaisen kulttuuriperinnön aarreaittana. Ympäristön laatu tavoitteissa mainitaan merellisen kulttuuriperinnön ja maisemien turvaamisen lisäksi vedenalaisen kulttuuriperinnön säilyttäminen, jossa oleelliseksi katsotaan myös hyvät ympäristöolosuhteet. Hylät esitellään myös kartalla hylkykeskittyminä. Museovirasto pitää esitystapaa toimivana ja sopivana merialuesuunnittelun mittakaavaan. Lisäksi on myönteistä, että alueiden virkistyskäyttöön on sisällytetty myös hylkysukellus. On myös hyvä, että esiin tuodaan vedenalaista kulttuuriperintöä koskevan tiedon ja inventointien riittämättömyys sekä vedenalaisten arkeologisten inventointien tarve hankkeissa.

Ruotsi ja Suomi ovat mukana vuosina 2017 - 2019 Viron vetämässä BALTACAR EU - hankkeessa, jonka tavoitteena on luoda uusia hylkypuistoja Itämeren alueelle. Suomi on mukana myös Saksan Schleswig-Holsteinin vetämässä BalticRIM -hankkeessa (2017 – 2020), jossa tarkastellaan merellistä kulttuuriperintöturismia sinisen kasvun näkökulmasta. Hankkeen tavoitteena on integroida kulttuuriperinnön vaaliminen mukaan eurooppalaiseen merialuesuunnitteluun sekä lisätä tietoa vedenalaisesta kulttuuriperinnöstä Itämeren alueella. Tämä hanke mainittiinkin suunnitteluasiakirjoissa.

Myös maisemat ovat luonnoksissa osa houkuttelevien elinympäristöjen arvoja ja erityyppiset maisemarakenteet on huomioitu ympäristökaaren kansallisesti merkittävässä alueissa. Maan ja meren välisen vuorovaikutuksen huomioimisen varmistamiseksi maisematarkasteluissa, esitetään luonnoksissa myös rannikkoalueiden merkittäviä maisemia, vaikka ne sijaitisivat varsinaisen merialuesuunnittelun ulkopuolella. Tämä takaa hyvin holistisen käsittelytavan.

Ruotsin suunnitelmaluonnoksissa tuulivoimalat vaativat enemmän yhteensovittamista houkuttelevien elinympäristöjen maisemien kanssa. Voimaloista todetaan, että ne eivät ole sopivia rannikkoalueilla, joissa ne voivat vaikuttaa arvokkaaseen luonnon- ja kulttuurimaisemaan. On tärkeää, että maisema-arvona mainitaan myös ihmistoiminnan vaikutuksista vapaa horisontti, joka on havaittavissa sekä maalta että mereltä päin katsottaessa. Merialuesuunnittelun tulisikin varmistaa riittävästi eri aluetasoilla aavan meren maiseman ja kokemuksen säilyttäminen.

Huomioita rajat ylittävistä vaikutuksista Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnoksissa ja niiden ympäristöselostuksissa

Ruotsin merialuesuunnitteluasiakirjoissa mainitaan eräitä sektoreita, joiden toiminnasta syntyy erityisesti rajat ylittäviä vaikutuksia. Näitä ovat muun muassa merenkulku, tietoliikenne, energia, ammattikalastus ja hiekanotto. Sekä Ruotsissa että Suomessa on tunnustettu, että esimerkiksi näillä toimilla voi olla haitallista vaikutusta erityisesti vedenalaiseen kulttuuriperintöön, mahdollisesti myös maisemiin. Avomerellä tapahtuvaan rakennushankkeeseen liittyvät kulttuuriperintökohteet ovat ennen muuta alusten hylkyjä. Todettakoon, että hylkyihin ja niiden suojeluun liittyvä kansainvälinen tiedonvaihto on yleinen käytäntö ja edellytys suojelutyön onnistumiselle.

Ruotsin suunnitteluasiakirjoissa todetaan, että mahdollisia vaikutuksia on käsiteltävä rajat ylittävällä yhteistyöllä. Myös Suomen kulttuuriperintöviranomaiset (Museovirasto ja/tai maakuntamuseot) tulee osallistaa tarvittaessa vaikutusten arviointiin jo suunnittelun yhteydessä. Kummassakin maassa on myös hyviä käytäntöjä, menetelmiä ja osaamista muun muassa vedenalaisen kulttuuriperinnön kartoittamiseksi ja haittojen vähentämiseksi. Myös maisemien arviointiin tulee kiinnittää huomiota.

Lopuksi

Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnokset ja ympäristöselostusten kartoitteen ovat selkeitä ja helposti luettavia. Niiden rakenne on toimiva. Kartat visualisoivat teemoja riittävästi merialuesuunnittelun mittakaavassa. Valittu mittakaava vaikuttaa toimivalta. Karttoihin olisi kuitenkin kaivannut tarkentavaa tunnistetietoa (nimitiedot tai vastaavat) esimerkiksi kartoilla esitetystä maisema-alueista. Ympäristöarvioinnin asiakirjat tukivat hyvin merialuesuunnitelmaluonnoksia.

Vertailtaessa Ruotsin Pohjanlahtea ja Itämeren koskevia suunnitelmia houkuttelevien elinympäristöjen osalta ilmenee selvästi, että Pohjanlahdella näitä ympäristöjä on huomattavasti vähemmän kuin Itämeren suunnittelualueella. Syyt tilanteen taustalla jäävät kuitenkin selostamatta. Ero voi luonnollisesti johtua itse kulttuuriympäristön ja luonnon lähtökohdista, merialuesuunnittelun painotuksista sekä muista tekijöistä mutta myös tietopohjan eroista.

Kolmea merialuetta esittelevien asiakirjojen ohella olisi ollut hyvä esittää tiivistelmä Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnoksista yleispiirteisesti sekä verrata eri alueiden yhtäläisyyksiä ja eroja ja aukaista näiden syitä. Lisäksi olisi kaivannut tilastollista tietoa esimerkiksi siitä, mikä aluekäyttömuoto/toiminto on vallitsevin eri merialueilla.

Kulttuuriperinnön ja -ympäristön käsittely houkuttelevat elinympäristöt -toiminnon alla yhdistettynä virkistykseen, ulkoiluun, luonnonympäristöön ja matkailuun on sinänsä toimiva ja ymmärrettävä. Toisaalta jälleen kerran kulttuuriperintö nähdään alisteisena muille toiminnoille, esimerkiksi välinearvona matkailulle ja virkistykselle. Kulttuuriperinnöllä on kuitenkin myös itseisarvo ja merkityksensä historiallisen tutkimuksen lähteenä. Ylipäättänsä kulttuuriperintö on kuitenkin esitelty ja käsitelty asiakirjoissa hyvin ja tasapuolisesti muiden teemojen joukossa. Samalla on tunnustettu puutteita ja esitetty jatkosuunnitelmia tilanteen parantamiseksi. Vaikka kulttuuriperintö on esillä asiakirjoissa, sille ei ole ilmeisesti perustettu vastaavanlaista työryhmää kuin esimerkiksi luonnonsuojelulle, meriliikenteelle ja energialle. Näissä työryhmissä on käsitelty muun muassa teeman/sektorin trendejä, tulevaisuuskuvia ja konflikteja sekä annettu suosituksia suunnitelmien laadintatyöhön. Tämän tyyppinen työskentely olisi voinut olla hedelmällistä

Merellisen ja vedenalaisen kulttuuriperinnön, luonnonsuojelun ja kestävän matkailun yhteensovittamista on tutkittu muun muassa EU:n rahoittamassa MUSES-hankkeessa. Hankkeessa on myös tarkasteltu eri toimintojen sijoittumista vesipatsaan eri kerroksiin. Tätä

vesipatsaan 3D-perusolemusta olisi ollut hyvä visualisoida kaaviokuvana samalla tavalla kuin merialeuiden horisontaalisia rajoja esiteltiin.

Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnoksiin ei ole merkitty kansallisesti merkittäviä kulttuuriperinnön alueita. Ruotsin Riksantikvarieämbetet on kuitenkin alkanut selvittää arviointiperusteita ja luoda ohjeita siitä miten kansallisesti merkittäviä kulttuuriperinnön alueita määritellään, tunnistetaan ja käsitellään merialueilla. Tätä selvitystyötä Museovirasto pitää erittäin hyvänä. Monet merialueiden kulttuuriperintöilmiöt ovat lähtökohdiltaan kansainvälisiä. Olisikin kiinnostavaa tarkastella yhteistyössä Ruotsin ja Suomen välisiä rajat ylittäviä kulttuuriperintöilmiöitä (esimerkiksi vanhat purjehdus- ja postireitit) ja maisemia sekä pinnan päällä että veden alla. Museovirastossa on alkanut niin sanotun tilannekuvakortin tuottaminen Suomen rannikkoalueiden merellisestä ja vedenalaisesta kulttuuriperinnöstä Suomen merialuesuunnittelun käyttöön.

Ruotsin asiakirjoissa todettiin asianmukaisesti Itämeren ainutlaatuisuus vedenalaisen kulttuuriperinnön aarreaittana. Samalla korostettiin Itämeren erityisiä luonnonolosuhteita, kuten suolattomuutta ja kylmyyttä, tämän kulttuuriperinnön säilymisen turvaajina. Olisikin toivottavaa, että kaikissa Itämeren alueen merialuesuunnitelmissa huomioitaisiin riittävästi tämän monimuotoisen kulttuuriperinnön arvojen turvaaminen ja sen tarjoamat mahdollisuudet kestävään siniseen kasvuun.

Linkit verkkosivuille

BALTACAR-hanke

<https://www.museovirasto.fi/fi/tietoa-meista/kansainvalinen-toiminta/kansainvalisia-yhteistyohankkeita>

<http://database.centralbaltic.eu/project/67>

<https://balticunderwater.com/>

BalticRIM-hanke

<https://www.museovirasto.fi/fi/tietoa-meista/kansainvalinen-toiminta/kansainvalisia-yhteistyohankkeita>

<https://www.submariner-network.eu/projects/balticrim>

MUSES-hanke

<https://muses-project.eu/>

Osastonjohtaja

Mikko Härö

Intendentti

Sallamaria Tikkanen

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@ym.fi

Viite: Lausuntopyyntö Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnoksista ja niiden ympäristöselostuksista

Metsähallituksen lausunto Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnoksista ja niiden ympäristöselostuksista

Metsähallitus on tutustunut Ruotsin merialuesuunnitelma luonnoksiin ja niiden ympäristöselostuksiin ja toteaa lausuntoaan seuraavaa:

Yleistä:

Pohjanlahden, Pohjanmeren ja Itämeren merialuesuunnitelmaluonnokset ovat materiaaliltaan mittavat ja koottu laajasta taustamateriaalista. Merialuekohtaiset suunnitelmat ovat varsin kattavia. Suunnitelmiin liittyy myös niiden ympäristövaikutusten arvioinnit. Suunnitteluprosessi vaikuttaa perusteelliselta ja siihen on osallistettu laajasti eri toimijoita.

Merialuesuunnitelmissa esitetään kahdeksan eri luokkaa sopivimmaksi käyttömuodoksi: houkuttelevat elinympäristöt, energiantuotanto, maanpuolustus, luonto, yleinen käyttö, hiekanotto, merenkulku ja meriliikenteen selvitysalue sekä ammattikalastus. Merisuunnitelma sisältää teksti- ja karttamuotoisen sopivinta käyttötapaa koskevan ohjeistuksen. Merialuesuunnitelman tulee edistää erilaisten toimintojen ja käyttömuotojen yhteensovittamista. Erilaisten käyttömuotojen ollessa ristiriitaisia yhteensovittamisen ja mukauttamiseen periaatteet on määritelty ja tehdyt ratkaisut on esitetty selkeästi. Laaditut suunnitelmaluonnokset antavat hyvän pohjan merialueiden kestäväälle käytölle ja eri käyttömuotojen yhteensovittamiselle.

On huomattava, että käyttömuoto ”houkuttelevat elinympäristöt” perustuu kulttuuristen arvojen lisäksi myös luonnonarvoihin, joiden säilymiseen tulee siten kiinnittää jatkossa erityistä huomiota. Eri käyttömuotoihin varatut alueet voivat edistää myös muiden käyttömuotojen tavoitteita, esimerkiksi tietyillä rajoituksilla maanpuolustukseen varatut alueet saattavat edistää myös luonnon suojelua.

Merialuesuunnitelma ei sisällä Ruotsin sisäisiä aluevesiä, joille voidaan olettaa keskittyvän paljon erilaisia käyttötarpeita. Tämän merialuesuunnitelman perusteella on paikoin vaikea arvioida miten avoimelle merelle määritetyt käyttömuodot kohtaavat sisäisten aluevesien käyttötarpeet ja millaisia jatkumoina eri käyttömuodot muodostavat mantereelta avomerelle. Erityisesti suojeluun priorisoitavien alueiden osalta tulee kiinnittää huomiota alueiden eheyteen ja kytkeytyneisyyteen.



Luonto -käyttömuoto ottaa hyvin huomioon olemassa olevat tai suunnitellut mertensuojelualueet. Merialueiden biologisen monimuotoisuuden kartoitustieto on kuitenkin vajavaista suhteessa alueen laajuuteen. Tämän vuoksi muille käyttömuodoille osoitetuilla alueilla tulisi selvittää luontoarvoja ennen alueen nykyistä luonnontilaa muuttavia toimia. Luonto -käyttömuodon jatkotoimissa mainitaan myös nyt käynnissä olevia selvityksiä, joiden tarkoituksena on edistää merialueen monimuotoisuuden suojelua ja säilymistä. Nämä tulokset tulee ottaa huomioon merialuesuunnitteluprosessissa niiden valmistuttua.

Merialuesuunnitelmissa ei toistaiseksi ole osoitettu alueita merellisen kulttuuriperinnön suojeluun mutta asiaa on alettu selvittämään. Nämä arvot tulisi jatkossa huomioida myös merialuesuunnitelmassa ja selvittää ja ottaa huomioon, mikäli merenpohjaan kohdistuu vedenalaista kulttuuriperintöä uhkaavia käyttömuotoja.

Eri käyttömuotojen synergiahyötyjen tarkastelussa mainitaan, että merialueelle rakennettavat tuulipuistot voivat muodostaa keinotekoisia riuttoja ja siten toimia esimerkiksi kalojen suojattuina syönnösalueina. Tällaisten keinotekoisien uusien riuttaympäristöjen toiminnallisuudesta ja vaikutuksesta monimuotoisuuteen on kuitenkin hyvin vähän tietoa Itämeren alueella, ja se voi myös vaihdella Itämeren eri osa-altaiden erilaisten ominaispiirteiden vuoksi, joten asiaa tulisi selvittää paremmin päätöksenteon perustaksi. Keinotekoiset pohjasubstraatit toimivat usein myös erilaisten pohjaan kiinnittyvien vieraslajien kiinnittymisalustana, joten vaikutukset saattavat siltä osin olla myös negatiivisia biologisen monimuotoisuuden kannalta.

Ekosysteemipalveluiden esittelyssä luvussa 2 ei ole mainittu geneettiseen, lajistolliseen ja elinympäristöjen monimuotoisuuteen liittyviä ylläpitopalveluita, jotka ovat muiden esitettyjen ekosysteemipalvelujen taustalla. Edellä mainitut biologiseen monimuotoisuuteen liittyvät ylläpitopalvelut tukevat muiden ekosysteemipalveluiden muodostumista ja ovat siten edellytyksenä kaikille muille ekosysteemipalveluille. Myöhemmin nämä kuitenkin tulevat ilmi asiaa käsiteltäessä.

Osa selvitettävistä alueista on ajateltu ilmastosuojiksi (ilmastorefugioiksi) ts. alueiksi, joissa säilytettäisiin tärkeät kasvit ja eläimet, joiden levinneisyys supistuu ilmaston muuttuessa. Tämä näkökulma on mielenkiintoinen ja tarpeellinen, mutta ilmastorefugioiden toimivuus on hyvin epävarmaa, koska skenaariot ennustavat laaja-alaisia muutoksia esimerkiksi suolaisuudessa ja lämpötilassa.

Merialuekohtaisia huomioita:

Selkämeren eteläosan matalikoilla on kiinnitetty erityistä huomiota uhanalaisen allin talvehtimisalueisiin ja osalla alueesta onkin tämän perusteella priorisoitu luonto -käyttömuoto energiantuotannon sijasta. Tuulivoimatuotantoon varatuilla matalikoilla on kuitenkin kiinnitettävä erityistä huomiota luonnonarvoihin kuten suunnitelmaluonnoksessa todetaankin. Perustettaessa tuulivoimala-alueita energiantuotantoon priorisoiduille matalikoille, rakentamisen vaikutukset allien esiintymiseen tulisi selvittää ja arvioida tarkemmin mahdollisesti aiheutuvat haitat päätöksenteon tueksi. Luontoarvoja on priorisoitu Finngrundenin alueella myös hylkäämällä hiekannosto käyttömuotona, koska tällä olisi todennäköisesti haitallisia vaikutuksia alueen toiminnalliseen monimuotoisuuteen.

Gotlannin etelä- ja pohjoispuolella olevien matalikkojen biologiseen monimuotoisuuteen liittyvät arvot on tunnistettu hyvin. Alueet ovat erityisen tärkeitä Itämerellä talvehtivalle allipopulaatiolle, muulle merilinnustolle sekä uhanalaiselle pyöriäiselle. Alueiden halki kulkee vilkkaasti liikennöityjä laivareittejä, joiden öljypäästöt uhkaavat merilinnustoa. Alueet on suunnitelmassa osoitettu meriliikenteen selvitysalueiksi ja kannanotoissa esitetään, että meriliikenne tulisi siirtää alueelta pois luonnonsuojelullisin perustein. Tämä tulee myös tehtävässä jatkoselvityksessä tarkastella yhtenä vaihtoehtona, ellei muita keinoja meriliikenteen haittojen ehkäisemiseksi löydetä.

Pohjanlahden merialuesuunnitelman ympäristövaikutusarvion mukaan suunnitelmalla katsotaan olevan kielteinen, mutta vähäiseksi arvioitu ympäristövaikutus alueen luonnonarvoihin ja ekosysteemiin. Itämeren suunnittelualueella haitat arvioidaan paikoittaisiksi. Haitat syntyvät lähinnä energiantuotantoon ja hiekanottoon liittyen. Lisäksi suunnitelmilla saattaa olla kielteisiä vaikutuksia saavuttaen ympäristötavoite ”Ekosysteemipalvelut - rannikoiden ja merten tärkeät ekosysteemipalvelut säilytetään”. Selvityksessä todetaan, että toimintojen suunnittelussa, luvituksessa ja toimeenpanossa tähän tulee kiinnittää erityistä huomiota. Näitä kielteisiä vaikutuksia tulisikin pyrkiä minimoimaan kaikin mahdollisin keinoin ja priorisoida luonnon monimuotoisuutta ja ekosysteemipalveluja säilyttäviä arvoja, sillä tulevaisuudessa meriekosysteemiin on vaarassa kohdistua entistä suurempia uhkatekijöitä ilmastonmuutoksen myötä.

Esitetyt merialuesuunnitelmaluonnokset tarjoavat hyvän vertailukohtaan Suomessa käynnistytävälle suunnitteluprosessille ja Ruotsissa saatuja kokemuksia ja oppeja tulisi hyödyntää myös meillä. Suomessa käynnissä ollut vedenalaisen meriluonnon kartoitusohjelma VELMU ja sen tuottama tieto merialueen luontoarvoista tarjoaa hyvän lähtökohdan suunnittelulle. Yhdessä geologisten kartoitusten kanssa se tarjoaa mahdollisuuden tunnistaa tarkemmin merialueiden luontoarvoja ja resursseja, ja siten myös turvata ihmiselle välttämättömien ekosysteemipalvelujen säilymistä.

Vantaalla, 7.9.2019



Pentti Hyttinen

pääjohtaja

Pitkänen Iris YM

Lähettäjä: Tuovinen Aino SM <Aino.Tuovinen@intermin.fi>
Lähetetty: maanantai 3. syyskuuta 2018 12.23
Vastaanottaja: Ym Kirjaamo
Aihe: SM lausunto; VN/3218/2018

Asia: VN/3218/2018, Lausuntopyyntö Ruotsin merialuesuunnitelmaluonnoksista ja niiden ympäristöselostuksista

Hei,
sisäministeriö ilmoittaa ettei sillä ole lausuttavaa kyseisessä asiassa.

Ystävällisesti,

Aino Tuovinen
Suunnittelija
Sisäministeriö, hallinto- ja kehittämisosasto

029 5488317
Kirkkokatu 12
PL 26, 00023 Valtioneuvosto